

ความเชื่อของชาวบ้านแต่ก่อนที่มีเจตนาสั่งสอนอบรมลูกหลาน ในปัจจุบันและอนาคต

จวน ชูส่งแสง

ความเชื่อของชาวบ้าน เกิดจากเหตุผลหลายอย่าง บางอย่างเป็นวิธีการสอนของผู้ใหญ่ ที่ไม่อยากให้เหตุผลโดยตรง จึงนำสิ่งที่น่ากลัวมาขู่มาหลอก บางอย่างเป็นคำสอนที่เป็นปรัชญา ถู้อสอนหรืออธิบายตรงๆ คนรู้น้อยจะไม่ค่อยเชื่อฟัง จึงนำเอาโชคลางหรือความเชื่อที่ฝังใจอยู่มาเป็นสื่อ บางอย่างเกี่ยวกับไสยศาสตร์ มายาศาสตร์ โหราศาสตร์ ซึ่งอาศัยวิทยาศาสตร์เข้าช่วย ความเชื่อบางอย่างอาศัยหลักจิตวิทยา

ดังนั้นการศึกษาความเชื่อของชาวบ้านจึงมีประโยชน์มาก จนบางอย่างกลายเป็นธรรมเนียมของสังคมที่มีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติด้วย โดยเฉพาะความเชื่อที่เจตนาสั่งสอนอบรมลูกหลานในปัจจุบันและอนาคต ถือว่ามีความสำคัญ มีอยู่หลายอย่าง ดังนี้

ความเชื่อเรื่องการตากผ้ากลางคืน

ชาวบ้านมีความเชื่อว่าถ้าใครตากผ้ากลางคืน ผีจะเอาผ้านั้นเช็ดปาก เป็นการไม่ดี

สิ่งที่ได้ ผู้ใหญ่คงได้สังเกตเห็นว่าการตากผ้ากลางคืน ผ้ามักขึ้นราแล้วซักไม่ได้ทำให้เสียผ้า และ ถ้าตากผ้าไว้ในห้องหับจะทำให้หมกกลิ่นเหม็นสาบผ้าเปื่อยเร็ว แต่ถ้าตากผ้าที่ลมโกรกอาจมีขโมยเอาไปเสีย จึงห้ามตากผ้ากลางคืนโดยหาวิธีหลอกขู่ให้กลัว

ความเชื่อเรื่องการร้องเพลงในห้องครัว

ชาวบ้านเชื่อว่าใครร้องเพลงในห้องครัว จะได้ผีหรือเมียตาบอด

สิ่งที่ได้ ความเชื่อเรื่องนี้ผู้ใหญ่คงต้องการอบรมให้ลูกหลานเป็นคนดี ไม่ทำงานพลาถเล่นพลาถและให้รู้จักกาลเทศะ เพราะโดยปกติในห้องครัวใช้เป็นที่ทำงาน ถ้าร้องเพลงพลาถทำงานพลาถอาจจะทำให้งานเสร็จช้า หรือมั่วร้องเพลง ลืมงานที่กำลังทำอยู่ อาจเสียงานได้

ความเชื่อเรื่องการกินข้าวในหม้อหุง

เชื่อกันว่าถ้าใครกินข้าวในหม้อหุงโดยไม่ตักใส่จาน เกิดชาติหน้าปากจะใหญ่เท่าหม้อ

สิ่งที่ได้ เป็นความเชื่อที่มุ่งสอนให้เป็นคนไม่ขี้เกียจ เป็นคำต่าทางอ้อม

ความเชื่อเรื่องการกวาดขยะกลางคืน

เชื่อกันว่าถ้าใครกวาดขยะกลางคืน ผีมักไม่คุ้มไม่เกรง

สิ่งที่ได้ เนื่องจากชาวบ้านใช้ตะเกียง บ้านเรือนจึงไม่สว่างพอ การกวาดขยะมองไม่ชัดเจนถ้ากวาดบนบ้าน อาจติดข้าวของมีค่าไปด้วย ถ้ากวาดได้ถูบ้านอาจมีสัตว์ร้ายทำอันตรายได้ จึงหาทางห้ามเสีย

ความเชื่อเรื่องการเล่นข้าวสาร

เชื่อว่าถ้าใครเล่นข้าวสารในกระดังจะทำให้มือต่าง

สิ่งที่ได้ เนื่องจากเด็กๆ ชอบเล่นข้าวสารในกระดัง ทำให้ตกหล่นเสียของ ผู้ใหญ่จึงหาทางห้าม

ความเชื่อเรื่องการปลัดผ้าโสร่งวางทิ้งไว้

ชาวบ้านเชื่อกันว่าถ้าใครปลัดผ้าโสร่งแล้วทิ้งไว้ไม่เก็บพับให้เรียบร้อย ถ้าเกิดมีจิ้งจกตกลงบนผ้าแล้ว เจ้าของโสร่งหรือคนที่ปลัดทิ้งไว้นั้นจะเป็นบ้า

สิ่งที่ได้ ผู้ใหญ่ต้องการสอนให้เป็นคนมีระเบียบเรียบร้อย สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวบ้าน ภาคใต้ว่านิยมนุ่งผ้าโสร่ง

ความเชื่อเรื่องการเย็บผ้าขณะที่สวมอยู่

ถ้าใครเย็บผ้าขณะที่สวมอยู่จะเกิดอัปมงคล

สิ่งที่ได้ สอนไม่ให้เป็นคนมั่งง่าย เอาแต่ได้ ไม่เรียบร้อย เย็บปะก็ไม่วางเรียบร้อย อาจถูกเข็มแทงเอาได้ด้วย

ความเชื่อเรื่องการขี้รุ่งกินน้ำ

ผู้ใหญ่ว่าถ้าใครขี้รุ่งกินน้ำนิ้วมือจะด้วน

สิ่งที่ได้ ผู้ใหญ่คงเข้าใจดีว่ารุ่งกินน้ำเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติอย่างหนึ่งไม่ใช่ของแปลก แต่เด็กๆ เมื่อเห็นรุ่งกินน้ำมักเอะอะโวยวาย ชักชวนเพื่อนให้ดู ทำความรำคาญ ผู้ใหญ่จึงหาทางป้องกัน

ความเชื่อเรื่องการโผกศีรษะ การสวมหมวก เข้าบ้าน

เชื่อว่าการโผกศีรษะเข้าบ้านเป็นอัปมงคล

สิ่งที่ได้ การโผกศีรษะ การสวมหมวกเข้าบ้าน ขัดกับประเพณีนิยมของไทย เพราะแสดงว่าผู้นั้นไม่เคารพต่อสถานที่ ทำให้คนอื่นตำหนิได้ ถ้าไปบ้านคนอื่นทำอย่างนั้นเจ้าของบ้านย่อมรังเกียจ

ความเชื่อเรื่องห้ามหิวหมกลางคืน

เชื่อว่าใครหิวหมกลางคืน เป็นการสาปแช่ง ปู่ ย่า ตา ยาย ที่ล่วงลับไปแล้ว

สิ่งที่ได้ เป็นวิธีการที่ฉลาดของผู้ใหญ่ที่จะหาทางห้ามไม่ให้ลูกหลานเที่ยวเตร่ในเวลาค่ำคืน เพราะการหิวผมแต่งตัวถ้าอยู่บ้านก็ไม่จำเป็นนัก ถ้าเป็นสาวๆ แต่งตัวอยู่กับบ้านก็มักมีผู้ตำหนิว่าเป็นคนสำรว

ความเชื่อเรื่องห้ามยืมดาประตู่

เชื่อว่าถ้ายืมดาประตู่จะทำให้ผีเข้าบ้านได้

สิ่งที่ได้ ความเชื่อนี้คงมุ่งสั่งสอนให้มีมารยาทในสังคม เพราะการยืมดาประตู่ทำให้คนอื่นเดินเข้าออกไม่สะดวก ยิ่งเป็นผู้ที่สวมใส่เครื่องแต่งกายบางๆ ด้วยแล้วจะทำให้ผู้นั่งอยู่ในบ้านเห็นสัดส่วนภายในได้เป็นภาพที่ไม่น่าดู

ความเชื่อเรื่องห้ามถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะบนจอมปลวก

เชื่อว่าถ้าใครถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะรดจอมปลวก จะทำให้อวัยวะล้มบวมในวันรุ่งขึ้น

สิ่งที่ได้ มุ่งสอนทางด้านสุขอนามัยตามแบบชาวบ้าน เพราะจอมปลวกอยู่ในที่สูงใครถ่ายรดทำให้กลิ่นส่งไปไกล เป็นที่อยู่ของพวกมดแมลงที่มีพิษ และคนที่ถ่ายบนปลวกก็มักไปถ่ายเมื่อมีน้ำท่วม ยิ่งเป็นเหตุให้พวกมดแมลงที่หนีมาอยู่บนจอมปลวกกัดเอาได้

ความเชื่อเรื่องห้ามยกหรือถือตะเกียงข้ามแบ่ง

เชื่อว่าถ้ายกตะเกียงข้ามแบ่งแล้วแบ่งจะบูดทำขนมไม่ได้

สิ่งที่ได้ การห้ามอย่างนี้เพื่อกันไม่ให้ทำขนมในเวลากลางคืน เพราะไม่สะดวก ต้องใช้ตะเกียง และถ้ายกตะเกียงข้ามแบ่งน้ำมันอาจหกรดแบ่ง ซึ่งจะใช้ทำขนมไม่ได้

ความเชื่อเรื่องห้ามใช้ขันน้ำโลหะรองน้ำฝนในขณะที่ฝนตก

เชื่อว่าถ้าใช้ขันน้ำรองน้ำฝนในเวลาฝนตกฟ้าจะผ่า

สิ่งที่ได้ เป็นความเชื่อที่เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ เพราะโลหะเป็นสื่อไฟฟ้าที่ดี ความเชื่อนี้ได้มาจากการสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเสมอๆ แล้วหาเหตุผลแบบนักสถิติ

ความเชื่อเรื่องห้ามพิวปากในเวลากลางคืน

ถ้าพิวปากในเวลากลางคืนหรือพิวปากในบ้าน ผีจะไม่กลัว หรือผีจะเข้าบ้าน

สิ่งที่ได้ เพราะกลางคืนเป็นยามสงบ ไม่ควรทำเสียงรบกวน อีกอย่างหนึ่งการพิวปากทำให้รู้ได้ว่าคนนั้นกำลังอยู่ที่ไหน หากมีใครมาคอยลักทรัพย์ หรือ คอยทำอันตรายก็จะทำได้สะดวก จึงไม่ปลอดภัย

ความเชื่อเรื่องห้ามนุ่งผ้าเปียกเข้าบ้าน

เชื่อว่าถ้านุ่งผ้าเปียกเข้าบ้านจะทำให้ผีไม่เกรงกลัว ผีไม่คุ้ม

สิ่งที่ได้ สอนให้รู้จักรักษาอนามัย เพราะชาวบ้านนั้นมักมีบ่อน้ำอยู่ใกล้บ้านการที่อาบน้ำแล้วไม่เปลี่ยนผ้าทำให้เกิดท้องอืดหรือเย็นท้องเกินไปยิ่งเป็นผู้หญิงมักนุ่ง ผ้ากระโจมอกอาจทำให้เป็นโรคปอดบวมได้ การนุ่งผ้าเปียกเข้าบ้านย่อมทำให้บ้านสกปรก ไม่ได้ชักบิดให้สะอาดก่อนตาก

ความเชื่อเรื่องการให้ล้างเท้า ก่อนขึ้นบ้านหลังจากไปเผาศพหรือไปงานศพ

เชื่อว่าถ้าไม่ล้างเท้าวิญญาณของผู้ตายจะตามมาหลอกหลอน

สิ่งที่ได้ ต้องการให้รักษาความสะอาด ป้องกันโรคติดต่อ

ความเชื่อเรื่องห้ามหญิงมีครรภ์จวนคลอดเข้าไปในป่า

เชื่อว่าถ้าหญิงมีครรภ์จวนคลอดเข้าไปในป่า หรือเดินไปไหนเวลากลางคืน ผีป่าจะตามมาคลอดลูกยาก หรือเป็นอันตรายตอนคลอด

สิ่งที่ได้ เพราะหญิงที่มีครรภ์มักมีกลิ่นตัวหอม สัตว์ร้ายอาจได้กลิ่นมาทำอันตรายได้ และการเดินทางในเวลากลางคืนก็อาจจะหกล้มเป็นอันตรายต่อลูกในครรภ์ได้

ความเชื่อเรื่องห้ามทุบตีหัวแมง

เชื่อว่าถ้าใครทุบตีหัวแมง เมื่อถึงวัยชราหัวจะสันเหมือนหัวแมงสัน

สิ่งที่ได้ ความเชื่อเรื่องนี้ผู้ใหญ่มอบर्मให้เด็กๆ มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ เพราะแมงเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านที่ชอบเคี้ยวคลอเด็กอาจจะทุบตีเองง่ายๆ

ความเชื่อเรื่องห้ามล่ามลิงค่าง

เชื่อว่าใครล่ามลิงค่างมันจะใช้ชาติหรือทำให้ได้รับกรรมสนอง มีลูกออกมามีมือขาเท้าเป็นวงรอบเหมือนรอยเชือกล่าม

สิ่งที่ได้ ไม่ต้องการให้ทรมานสัตว์ ให้เมตตากรุณาต่อสัตว์

ความเชื่อเรื่องห้ามนอนกินอาหาร

เชื่อว่าถ้าใครนอนกินอาหารชาติหน้าจะเกิดเป็นงู

สิ่งที่ได้ ไม่ต้องการให้เป็นคนขี้เกียจ และการนอนกินนั้นย่อมไม่ถูกสุขลักษณะ

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องดาวตกหรือผีพุ่งไต้

ความเชื่อเกี่ยวกับผีพุ่งไต้นั้นมีหลายอย่าง ส่วนสำคัญเชื่อว่าตอนดาวตกนั้นคือ ตอนที่มิวิญญาณลงมาเข้าท้องเพื่อเกิดใหม่ จึงมีความเชื่อว่า ถ้าดาวตกลงตรงบ้านใคร เชื่อว่าผีแวบ้านนั้นจะได้ลูก ผีจะตั้งท้องในคืนนั้น ขณะที่ดาวกำลังตกถ้าผู้ใดปิดชายพกผ้าห่มกัน จะมองเห็นดาวได้เป็นเวลานาน ใครเป็นสิ่วฝ่าให้เอามือลูบหน้าสิ่วฝ่าจะหาย และเมื่อเห็นดาวตกห้ามทัก ถ้าทักแล้ววิญญาณนั้นจะกลับเข้าท้องสุนัข

สิ่งที่ได้ สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านเชื่อเรื่องวิญญาณ เชื่อว่าวิญญาณของทุกคนต่างมาจากสวรรค์ สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านยังเชื่อว่าการรักษาโรคบางอย่างอาจรักษาได้จากการปฏิบัติเอาเคล็ด

ความเชื่อเกี่ยวกับดาวจระเข้

ชาวบ้านเชื่อว่าคืนใดดาวจระเข้มีส่วนหัวอยู่ข้างบน จะเป็นระยะเวลาที่จะเข้่ออกหากิน ชาวประมงไม่ควรออกหาปลาแต่เหมาะสำหรับนักล่าจระเข้จะไปล่า เพราะจะเจอจระเข้ แต่ถ้าหัวดาวจระเข้ลดต่ำลงแล้ว จระเข้จะนอนกบดานไปล่าจะไม่เจोजิงเหมาะที่ชาวประมงจะออกหาปลา

สิ่งที่ได้ ความเชื่ออันนี้คงได้มาจากการสังเกต และจะเห็นได้ว่าดวงดาวมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เพราะนักเดินเรือก็นิยมสังเกตดวงดาวเพื่อหาทิศทาง

ความเชื่อเรื่องให้กินข้าวจนหมดจาน

เชื่อว่าใครกินข้าวไม่หมดจานแม่โศภจะเสียใจ ปีต่อไปจะทำนาได้ข้าวน้อย

สิ่งที่ได้ ต้องการอบรมให้เป็นคนประหยัด รู้ค่าของข้าวไม่กินทิ้งกินขว้าง

ความเชื่อเรื่องห้ามตัดผม ทำผม เสริมสวยในวันพุธ

เชื่อว่าการตัดผม ทำผม หรือเสริมสวยวันพุธ ไม่เป็นสิริมงคล

สิ่งที่ได้ ต้องการให้ช่างได้พักผ่อนเหมาะสม เพราะเหนื่อยมา ๓ วัน ควรพักผ่อนแล้วทำต่ออีก ๓ วัน เพื่อรักษาสุขภาพ

หนังสืออ้างอิง

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ , คติชาวบ้านปักษ์ใต้ , สำนักพิมพ์ก้าวหน้า วังบูรพา พระนคร , ๒๕๑๒

หน้า ๑๗๐-๑๘๑.